



Lakewood Daf Yomi

PRESENTED BY SRULY BORNSTEIN



לע״נ

ברוך דוב ז״ל בן יבלחט״א משה חיים ווידרא נ״י
הרב שמעון דוד בן ר' יעקב יוסף איידער זצ״ל

מראה מקומות רשפי אש

לע״נ מרים שיינדל בת יבלחט״א אפרים שמעון סינאוויץ

יה אמי"פ"ה מהל' נזית
הלכה ו סמג עין ט
טוש"ע א"ח סימן י"ד סימן
י:
יב ב מ"י פ"י מהל'
כלאים הלכה ד סמג
לארן רפג טוש"ע י"ד סימן
ט ע"פ ז:
ב ג מ"י טס הלכה ז סמג
ט טוש"ע טס סעיף א':
כא ד מ"י פ"י מהל'
ממרים הל' יב סמג
עין ק"ב טוש"ע י"ד סימן
רמ סעי' טו:

הוספות ישינים

משום דגבי ישראל לא
כתיב גלות אצל גבי כהנים
דכתי' גלות נקט והוא
קרא משום דקיי"ל דלית
חייב אלא בגלות שיש בו
הסתמך ואע"פ דגבי
ישראל נמי בעינן גלות
שכתיב ה' יצאנו ממצרים
ממצרים מיהו התנה קרא
דכתיב ביה נהיה צעיר
למנוח: כהן צ"ל
שכן ברת. שאם לא
יעשה אבות י"ד יחייב
כהן אצל צמלה לא
יחייב כהן אם לא מל
צמתי ומ"מ פריך
למסקנה מה למילה ופסח
שכן כהן שאם לא יעשה
אחיה לעולם יחייב כהן
דכתיב: ועל זכר אשר
לא ימול ונכרת מעמיו:
ת"י את שבתותי
ושבתותי ופקדושי
תיראון: אני ה' וא"כ
ר"ל דאע"ג דאש אמו
ואביו תיראו ואח"כ
שבתותי תשמרו. וא"כ
ואימא אויבא דאע"ג
דאש שבתותי תשמרו איש
אלו ואביו תיראו ויהיה
כבוד דוחה את השבת.
וכי"ל דכל היכא דאיכא
לאקושי לקולא ולחומרה
לחומרה תקשיב: ה'
חומרה דלית ליה קולא
היא דדרשין מיניה ה'
בעלמא דתי ולחומרה
דדייה לא אטריך. וכי"ל
דלית לן למדרש טפי
מרישה לסיפיה ולא
מסיפיה לרישא דהא הכא
בגמרא גבי מקדש דרש
מסיפיה לרישה. וי"ל
דמכא דרש ליה הכי
משום דכתיב אני ה'
דמשמע שיהיה מוראי
למעלה ממוראכס
דלאמרי' נמדרש:
והתקדשת' והייתם
קדושים יבול כמוני ה"ל
אני ה' קדושי למעלה
מקדושתכם: טעמא
דכתב רחמנא את
שבתותי תשמרו ואת
צ"א הכי דחי. אין
לפרש אם לא כתב ואת
שבתותי דתי דלדברה
מסבא איח לן למימר
דאין עשה דוחה ל"ת שיש
בו כרת אלא ה"ק ואת
שבתותי תשמרו מיותר
להשיעט הא בעלמא דתי
דתי לשחוק קרא משבתותי
שבתותי ואת דענא דלא
דתי מסבא אלא דתי
מיותר קרא לאשמעינן
דבעלמא דתי. ואין
לקשו' מאי שנא לעיל
דלמרי' תימי מפסח
ומילה ולא אמרינן
מלאטריך והלא אמרינן
מלאטריך. וי"ל דשאי
לעיל דפסח ומילה הימירא
הוא ה"ל לא דיעינן מסבא
אבל הכא דאתא קרא
לאיסורא אין לומר ניף
מיניה דאי"ל לשחוק קרא
מיניה דלעיל ינמא
מסבא דאין עשה דוחה
ל"ת שיש בו כרת. וא"כ
אי"כ מתי האי דקאמר
לעיל יכול יהא כבוד אב
אין דוחה שבת מנין לומר
כן כיון דלא דיעינן קרא
לח שבתותי תשמרו הא
לעולם בלא פסוק יש לנו

גדילים ארבעה זמנחות (ד' מב) אמר דבעי תמינא חוטין
ותימה מנלן שכולל כל אחד ואחד לשנים שמא יקסור
כל אחד זראשו בטלית ואי היה מפרשינן עשה גדיל ופותרהו מתוכו
היינו שעושה אותו כעין פתילה וכופלינן¹⁷ צלמנע הוה ניחא אצל צקונטי'
פי' פותרהו מתוכו היינו שני שלישי
ענף¹⁷ שלא יעשה הכל גדילים:
ואכתי מיבעי ל' לתוכה תכיפה
אחת דאין חיבור. בלאו
הכי מיבעי ל' דלא לאו יחדו ה"א
דאסור ללבוש אמר ופשתים אע"פ
שאין ממוזרים כלל זה עם זה:¹⁸

עד שיהא שוע טווי ונוו. אין לפרש
כמו שפי' ריב"ן שוע וטווי¹⁹ יחד
אמר ופשתים (ג) א"כ כלאים צליצית
הכי משכחת לה שהרי כריך שיהיו צ'
חוטין של תכלת אמר לבדו בלא פשתן
אלא שוע כל אחד לבדו²⁰ ונוו נמי אר"ת
דאין לפרש דהיינו אריג כדפי' צקונטי'
דמאי שנא שוע וטווי דהוי כל אחד
לבדו ונוו קאי אלמר ופשתים²¹ יחד
ועוד דבעיה פרק האשה (ד' סב: ג) גבי
האי מאן דרמי²² חוטא דכימנא
בגלימא דעמנא כו' ופריך ואימא
או שוע או טווי או נוו ולפי' הקונטי'
בלא נוו אי אפשר שיהא כלאים ואין
לומר דהכי פריך ואימא או שוע ונוו
לחודיה סגי שוע וטווי דכתב רחמנא
למה לי אלא נראה לר"ת דנוו היינו
שזור ונוו נמי כל אחד לבדו ועל
שעטנו של אמר לבד ושל פשתים
לבד הוהי הכתוב שלא יעשה מהם
בגד צימד ומיחדו נפקא והי' רבי
יתחק הלכן הפקשה לו מהא דתמן
במס' כלאים (פ"ט מ"ח) אין חייבין
משום כלאים אלא על טווי וארוג
שנאמר שעטנו שוע טווי ונוו אלמא
דנוו היינו ארוג ואר"ת דע"כ לאו
למדרש כל שעטנו קאתי מדללא
קאמר אלא על שוע טווי וארוג ולא

מקרא קמא אם כן לימא קרא ציצית תעשה
לך גדילים למה לי ש"מ לאפנויי האי
לשיעורא הוא דאתא²³ א"כ גדיל שנים גדילים
ארבעה עשה גדיל ופותרהו מתוכו א"כ
לימא קרא = לא תלבש שעטנו צמר ופשתים
יחדו ל"ל ש"מ לאפנויי ואכתי מיבעי ליה
ליתוכף שתי תכיפות חיבור²⁴ ותכיפה אחת
אינו חיבור א"כ לכתוב רחמנא לא תלבש
צמר ופשתים יחדו שעטנו ל"ל ש"מ
לאפנויי ואכתי מיבעי ליה עד שיהא שוע
טווי ונוו אלא בולה משעטנו נפקא אישבחן
דאתי עשה ודחי לא תעשה גרידא לא
תעשה שיש בו כרת היכא אישבחן דדחי
דאיצטרך עליה למיסרה וכי תימא נילף
ממילה מה למילה שכן נכרתה עליה שלש
עשרה בריתות מפסח מה לפסח שכן כרת
מתמיד מה לתמיד שכן תדיר מחדא לא
אתי תיתי מתרתי מהי תיתי ממילה ופסח
שכן כרת מפסח ותמיד שכן צורך גבוה
ממילה ותמיד שכן (ה) ישנו לפני הדבור
ואליבא דמ"ד²⁵ ו"א עולה שהקריבו ישראל
במדבר עולת תמיד הוה ומבולוהו נמי שכן
ישנו לפני הדבור אלא איצטרך סד"א
יתי מבכבוד אב ואם דתניא. י יכול יהא
כבוד אב ואם דוחה שבת ת"ל א איש אמו
ואביו תיראו ואת שבתותי תשמרו²⁶ כולכם
חיבין בכבודי מאי לאו דאמר ליה שחוט
לי בשל לי וטעמא דכתב רחמנא את
שבתותי תשמרו הא לאו הכי דחי לאו

מקרא קמא. דכלאים צליצית ודקאמרת לרצנן ללא אייתר ליה אמר
ופשתים מנא ליה דכלאים צליצית שרי ליתי עשה ודחי לא תעשה:
א"כ. ללאו לאפנויי לכתוב צליצית כו': לשיעורא אתא. למנין חוטין:
גדיל שנים. אי אפשר לעשות גדיל צמות משני חוטין: גדילין ארבע.
חוטין דמיעוט גדילין שנים וכתיב
(במדבר טו) ונתנו על צליצית הכנף
פתיל אמרה תורה עשה מהנך ארבע'
חוטין גדיל אחד דהוה ליה ח' חוטין
כשמוטנן צננף הצננף: ופותרהו
מתוכו. סיהו חלוין פתילין שלא
יעשה כולו גדיל אלא קנת גדיל וקנת
ענף: תכיפה. פייניט שמוטנן תכיפה
אחת צמחט וחיבר כלאים צננף אמר
וצננף פשתים יחד אינו חיבור צמות
משתי תכיפות להכי כתיב יחדיו עד
שיתפרס יחד יפה: שוע טווי ונוו.
מן התורה אינו חייב עד שיהי האמר
והפשתן מתוקנן²⁷ יחד היטב צמסרק:
שוע. לשון חלק שמתרגמינן שיעט
(בשאלות טו): נוו. ארוג: בולא משעטנו
נפקא. דאי לאפנויי לחוד נכתוב לא
תלבש כלאים אמר ופשתים ומדלפיך
רחמנא בלשון שעטנו דרוש ביה נמי
הא: מומיה. שדוחה עשה שלה לא
תעש' דשבת שיש בה כרת: שלש עשר'
בריתות. אמורים צפרשת מילה:
מפסח. שדוחה שמיטתו את השבת:
שכן צורך גבוה. למנוח תאמר בעש'
דייצוס דליכא כל הני: מילה ותמיד
שכן ישנו לפני הדבור. לפני מתן
תורה: ואליבא דמ"ד. צמס' חגיגה
(א): עולה שהקריבו ישראל במדבר.
דכתיב (שמות טז) ויעלו עולות עולת
תמיד הוה: סד"א. אי לא כתיב עליה
לדרשא תימי עשה ודחי לא תעש' שיש
בו כרת מכיבוד אב ואם: בולא.
אתה ואצין ואמך חייבין בצבודי
מאני ה' דריש ליה: שחוט ל' דהוי
אב מלאכה שחייבין עליה כרת:
לאו

(א) מנחות דף ע"ג:
(ב) כלאים פרק ט מ"י
סמג גר. מנחות לט.,
(ג) חגיגה ו. ד. מנחות
לט., (ה) יומא טט.,
(ו) כמו לקמן בסוגין,
(ז) ע"י סנהדרין לה.,
(ח) כמו בביצה כ: מוקם
שמוחר להדיט וכו',
(ט) ביצה כ: (י) חגיגה
ו. ד. ויק"ו ס"פ כד.,
(יא) קידושין דף לב.,
(יב) לקמן ו. ע"י שבתוס',
(יג) ג: ד"ה טעמא, (יד) ע"י
לקמן ח. ט. בראשית יז
יד., (טו) לקמן ח ע"א.

הגהות הב"ח

(א) גמ' ותימא שכן ישנו
לפני: (ב) תוס' ד"ה עד
וכי' דא"כ כלאים:
(ג) בא"ד אלא משום
טווי לתורה לל'
ומינא ונוו נמקס:
(ד) ד"ה טלה וכי'
שפירשמי לעיל ג"כ ריש
דף: (ה) בא"ד עד
למחר נילף משריפת
קדשים וי"ל לל' ומינא
מיניה נמקס: (ו) ד"ה
ומכללו וכי' ואורזי'
דחשיבוי כולוהו לל'
ומינא תמס נמקס:
(ז) ד"ה טעמא וכו' ועוד
דאדרבה וכי' ועוד
דמיבוס וכי' אע"ג
דבעיות נמי בהמתו
ובלחור איכא שריפה
וכי':

גליון הש"ס

גמ' יכול יהא כבוד
אב ואם. ע"י חמסות ד'
מ ע"ה חוס' יעניס ד"ה
אי אמרה: תוס' ד"ה
בולא וי"ל דשיח' דלא
בש"ה מצותו. ע"י
שעטנו דף ג ע"ה מ"ה
ועל: תוס' ד"ה טעמא
כו'. דלפי' דף
ג. י"ל לקמן ד' ט
ע"ה ד"ה רבא:

הגהות הגר"א

[א] גמ' ואליבא דמ"ד
עולה כו'. ניכ' ר"ל צ"ה
דכן אופקין הצמות ולכן
ל"ל דהבנייתא דעליה
אחיא כ"ש דלמתי עולת
רתיים הוה דהא צ"ש
מתירין הצמות:

תורה אור השלם

(א) גדילים תעשה לך על
ארבע צננפות ככתוב
אשר תכסה בה:
(ברבים כג, יא)

(ב) לא תלבש שעטנו
צמר ופשתים יחדיו:
(ברבים כג, יא)

(ג) איש אמו ואביו
תיראו ואת שבתותי
תשמרו אני ה'
אלהיכם: ויקרא יב, יג

ליקוטי רש"י

[נדפס בסוף המסכת]

הגהות וצינונים

[א] שתי תכיפות חיבור
ליחא בראשונים ובכתי'
וגורסים כעין לשון
הדבור המתחיל בתוס':
[ב] יש להוסיף אני ה'
ע"פ רש"י, ועיין לקמן ו
אפילו
שני מלבדו (לשון תוס' שבעות כו ע"ב ד"ה עד): [ו] צ"ל שוע טווי ונוו יחד (בבתי"ו, וכ"ה בבתי"ו): [ז] בבתי"ו
נוסף וטווי כ"ה אחד צבדו, וכע"ז בספר הישר: [ח] בבתי"ו נוסף יחדו דאין כתיב' דשעטנו הב' תיבה אחת
דלידו שוע טווי כ"ה אחד צבדו ונוו יחד, או כע"ז: [ט] דפוי' דתתב, דפוי' דאיתב, ספר הישר ותוס' הראש'
דאימדי ליה: [י] צ"ל מבטויעדיכס (גליון): [יא] צ"ל דלא (גנוי יוסף ובהא"מ, וכ"ה בבתי"ו): [ב] כמאן עד
ע"א משי"ב על גליון: [ג] בספר הישר בתוקנין ומנופצין יחד במסוק: [ד] צ"ל וכופצין (באה"מ): [ה] אפילו
שני מלבדו (לשון תוס' שבעות כו ע"ב ד"ה עד): [ו] צ"ל שוע טווי ונוו יחד (בבתי"ו, וכ"ה בבתי"ו): [ז] בבתי"ו
נוסף וטווי כ"ה אחד צבדו, וכע"ז בספר הישר: [ח] בבתי"ו נוסף יחדו דאין כתיב' דשעטנו הב' תיבה אחת
דלידו שוע טווי כ"ה אחד צבדו ונוו יחד, או כע"ז: [ט] דפוי' דתתב, דפוי' דאיתב, ספר הישר ותוס' הראש'
דאימדי ליה: [י] צ"ל מבטויעדיכס (גליון): [יא] צ"ל דלא (גנוי יוסף ובהא"מ, וכ"ה בבתי"ו): [ב] כמאן עד
ע"א משי"ב על גליון: [ג] בספר הישר בתוקנין ומנופצין יחד במסוק: [ד] צ"ל וכופצין (באה"מ): [ה] אפילו
שני מלבדו (לשון תוס' שבעות כו ע"ב ד"ה עד): [ו] צ"ל שוע טווי ונוו יחד (בבתי"ו, וכ"ה בבתי"ו): [ז] בבתי"ו
נוסף וטווי כ"ה אחד צבדו, וכע"ז בספר הישר: [ח] בבתי"ו נוסף יחדו דאין כתיב' דשעטנו הב' תיבה אחת
דלידו שוע טווי כ"ה אחד צבדו ונוו יחד, או כע"ז: [ט] דפוי' דתתב, דפוי' דאיתב, ספר הישר ותוס' הראש'
דאימדי ליה: [י] צ"ל מבטויעדיכס (גליון): [יא] צ"ל דלא (גנוי יוסף ובהא"מ, וכ"ה בבתי"ו): [ב] כמאן עד
ע"א משי"ב על גליון: [ג] בספר הישר בתוקנין ומנופצין יחד במסוק: [ד] צ"ל וכופצין (באה"מ): [ה] אפילו
שני מלבדו (לשון תוס' שבעות כו ע"ב ד"ה עד): [ו] צ"ל שוע טווי ונוו יחד (בבתי"ו, וכ"ה בבתי"ו): [ז] בבתי"ו
נוסף וטווי כ"ה אחד צבדו, וכע"ז בספר הישר: [ח] בבתי"ו נוסף יחדו דאין כתיב' דשעטנו הב' תיבה אחת
דלידו שוע טווי כ"ה אחד צבדו ונוו יחד, או כע"ז: [ט] דפוי' דתתב, דפוי' דאיתב, ספר הישר ותוס' הראש'
דאימדי ליה: [י] צ"ל מבטויעדיכס (גליון): [יא] צ"ל דלא (גנוי יוסף ובהא"מ, וכ"ה בבתי"ו): [ב] כמאן עד
ע"א משי"ב על גליון: [ג] בספר הישר בתוקנין ומנופצין יחד במסוק: [ד] צ"ל וכופצין (באה"מ): [ה] אפילו
שני מלבדו (לשון תוס' שבעות כו ע"ב ד"ה עד): [ו] צ"ל שוע טווי ונוו יחד (בבתי"ו, וכ"ה בבתי"ו): [ז] בבתי"ו
נוסף וטווי כ"ה אחד צבדו, וכע"ז בספר הישר: [ח] בבתי"ו נוסף יחדו דאין כתיב' דשעטנו הב' תיבה אחת
דלידו שוע טווי כ"ה אחד צבדו ונוו יחד, או כע"ז: [ט] דפוי' דתתב, דפוי' דאיתב, ספר הישר ותוס' הראש'
דאימדי ליה: [י] צ"ל מבטויעדיכס (גליון): [יא] צ"ל דלא (גנוי יוסף ובהא"מ, וכ"ה בבתי"ו): [ב] כמאן עד
ע"א משי"ב על גליון: [ג] בספר הישר בתוקנין ומנופצין יחד במסוק: [ד] צ"ל וכופצין (באה"מ): [ה] אפילו
שני מלבדו (לשון תוס' שבעות כו ע"ב ד"ה עד): [ו] צ"ל שוע טווי ונוו יחד (בבתי"ו, וכ"ה בבתי"ו): [ז] בבתי"ו
נוסף וטווי כ"ה אחד צבדו, וכע"ז בספר הישר: [ח] בבתי"ו נוסף יחדו דאין כתיב' דשעטנו הב' תיבה אחת
דלידו שוע טווי כ"ה אחד צבדו ונוו יחד, או כע"ז: [ט] דפוי' דתתב, דפוי' דאיתב, ספר הישר ותוס' הראש'
דאימדי ליה: [י] צ"ל מבטויעדיכס (גליון): [יא] צ"ל דלא (גנוי יוסף ובהא"מ, וכ"ה בבתי"ו): [ב] כמאן עד
ע"א משי"ב על גליון: [ג] בספר הישר בתוקנין ומנופצין יחד במסוק: [ד] צ"ל וכופצין (באה"מ): [ה] אפילו
שני מלבדו (לשון תוס' שבעות כו ע"ב ד"ה עד): [ו] צ"ל שוע טווי ונוו יחד (בבתי"ו, וכ"ה בבתי"ו): [ז] בבתי"ו
נוסף וטווי כ"ה אחד צבדו, וכע"ז בספר הישר: [ח] בבתי"ו נוסף יחדו דאין כתיב' דשעטנו הב' תיבה אחת
דלידו שוע טווי כ"ה אחד צבדו ונוו יחד, או כע"ז: [ט] דפוי' דתתב, דפוי' דאיתב, ספר הישר ותוס' הראש'
דאימדי ליה: [י] צ"ל מבטויעדיכס (גליון): [יא] צ"ל דלא (גנוי יוסף ובהא"מ, וכ"ה בבתי"ו): [ב] כמאן עד
ע"א משי"ב על גליון: [ג] בספר הישר בתוקנין ומנופצין יחד במסוק: [ד] צ"ל וכופצין (באה"מ): [ה] אפילו
שני מלבדו (לשון תוס' שבעות כו ע"ב ד"ה עד): [ו] צ"ל שוע טווי ונוו יחד (בבתי"ו, וכ"ה בבתי"ו): [ז] בבתי"ו
נוסף וטווי כ"ה אחד צבדו, וכע"ז בספר הישר: [ח] בבתי"ו נוסף יחדו דאין כתיב' דשעטנו הב' תיבה אחת
דלידו שוע טווי כ"ה אחד צבדו ונוו יחד, או כע"ז: [ט] דפוי' דתתב, דפוי' דאיתב, ספר הישר ותוס' הראש'
דאימדי ליה: [י] צ"ל מבטויעדיכס (גליון): [יא] צ"ל דלא (גנוי יוסף ובהא"מ, וכ"ה בבתי"ו): [ב] כמאן עד
ע"א משי"ב על גליון: [ג] בספר הישר בתוקנין ומנופצין יחד במסוק: [ד] צ"ל וכופצין (באה"מ): [ה] אפילו
שני מלבדו (לשון תוס' שבעות כו ע"ב ד"ה עד): [ו] צ"ל שוע טווי ונוו יחד (בבתי"ו, וכ"ה בבתי"ו): [ז] בבתי"ו
נוסף וטווי כ"ה אחד צבדו, וכע"ז בספר הישר: [ח] בבתי"ו נוסף יחדו דאין כתיב' דשעטנו הב' תיבה אחת
דלידו שוע טווי כ"ה אחד צבדו ונוו יחד, או כע"ז: [ט] דפוי' דתתב, דפוי' דאיתב, ספר הישר ותוס' הראש'
דאימדי ליה: [י] צ"ל מבטויעדיכס (גליון): [יא] צ"ל דלא (גנוי יוסף ובהא"מ, וכ"ה בבתי"ו): [ב] כמאן עד
ע"א משי"ב על גליון: [ג] בספר הישר בתוקנין ומנופצין יחד במסוק: [ד] צ"ל וכופצין (באה"מ): [ה] אפילו
שני מלבדו (לשון תוס' שבעות כו ע"ב ד"ה עד): [ו] צ"ל שוע טווי ונוו יחד (בבתי"ו, וכ"ה בבתי"ו): [ז] בבתי"ו
נוסף וטווי כ"ה אחד צבדו, וכע"ז בספר הישר: [ח] בבתי"ו נוסף יחדו דאין כתיב' דשעטנו הב' תיבה אחת
דלידו שוע טווי כ"ה אחד צבדו ונוו יחד, או כע"ז: [ט] דפוי' דתתב, דפוי' דאיתב, ספר הישר ותוס' הראש'
דאימדי ליה: [י] צ"ל מבטויעדיכס (גליון): [יא] צ"ל דלא (גנוי יוסף ובהא"מ, וכ"ה בבתי"ו): [ב] כמאן עד
ע"א משי"ב על גליון: [ג] בספר הישר בתוקנין ומנופצין יחד במסוק: [ד] צ"ל וכופצין (באה"מ): [ה] אפילו
שני מלבדו (לשון תוס' שבעות כו ע"ב ד"ה עד): [ו] צ"ל שוע טווי ונוו יחד (בבתי"ו, וכ"ה בבתי"ו): [ז] בבתי"ו
נוסף וטווי כ"ה אחד צבדו, וכע"ז בספר הישר: [ח] בבתי"ו נוסף יחדו דאין כתיב' דשעטנו הב' תיבה אחת
דלידו שוע טווי כ"ה אחד צבדו ונוו יחד, או כע"ז: [ט] דפוי' דתתב, דפוי' דאיתב, ספר הישר ותוס' הראש'
דאימדי ליה: [י] צ"ל מבטויעדיכס (גליון): [יא] צ"ל דלא (גנוי יוסף ובהא"מ, וכ"ה בבתי"ו): [ב] כמאן עד
ע"א משי"ב על גליון: [ג] בספר הישר בתוקנין ומנופצין יחד במסוק: [ד] צ"ל וכופצין (באה"מ): [ה] אפילו
שני מלבדו (לשון תוס' שבעות כו ע"ב ד"ה עד): [ו] צ"ל שוע טווי ונוו יחד (בבתי"ו, וכ"ה בבתי"ו): [ז] בבתי"ו
נוסף וטווי כ"ה אחד צבדו, וכע"ז בספר הישר: [ח] בבתי"ו נוסף יחדו דאין כתיב' דשעטנו הב' תיבה אחת
דלידו שוע טווי כ"ה אחד צבדו ונוו יחד, או כע"ז: [ט] דפוי' דתתב, דפוי' דאיתב, ספר הישר ותוס' הראש'
דאימדי ליה: [י] צ"ל מבטויעדיכס (גליון): [יא] צ"ל דלא (גנוי יוסף ובהא"מ, וכ"ה בבתי"ו): [ב] כמאן עד
ע"א משי"ב על גליון: [ג] בספר הישר בתוקנין ומנופצין יחד במסוק: [ד] צ"ל וכופצין (באה"מ): [ה] אפילו
שני מלבדו (לשון תוס' שבעות כו ע"ב ד"ה עד): [ו] צ"ל שוע טווי ונוו יחד (בבתי"ו, וכ"ה בבתי"ו): [ז] בבתי"ו
נוסף וטווי כ"ה אחד צבדו, וכע"ז בספר הישר: [ח] בבתי"ו נוסף יחדו דאין כתיב' דשעטנו הב' תיבה אחת
דלידו שוע טווי כ"ה אחד צבדו ונוו יחד, או כע"ז: [ט] דפוי' דתתב, דפוי' דאיתב, ספר הישר ותוס' הראש'
דאימדי ליה: [י] צ"ל מבטויעדיכס (גליון): [יא] צ"ל דלא (גנוי יוסף ובהא"מ, וכ"ה בבתי"ו): [ב] כמאן עד
ע"א משי"ב על גליון: [ג] בספר הישר בתוקנין ומנופצין יחד במסוק: [ד] צ"ל וכופצין (באה"מ): [ה] אפילו
שני מלבדו (לשון תוס' שבעות כו ע"ב ד"ה עד): [ו] צ"ל שוע טווי ונוו יחד (בבתי"ו, וכ"ה בבתי"ו): [ז] בבתי"ו
נוסף וטווי כ"ה אחד צבדו, וכע"ז בספר הישר: [ח] בבתי"ו נוסף יחדו דאין כתיב' דשעטנו הב' תיבה אחת
דלידו שוע טווי כ"ה אחד צבדו ונוו יחד, או כע"ז: [ט] דפוי' דתתב, דפוי' דאיתב, ספר הישר ותוס' הראש'
דאימדי ליה: [י] צ"ל מבטויעדיכס (גליון): [יא] צ"ל דלא (גנוי יוסף ובהא"מ, וכ"ה בבתי"ו): [ב] כמאן עד
ע"א משי"ב על גליון: [ג] בספר הישר בתוקנין ומנופצין יחד במסוק: [ד] צ"ל וכופצין (באה"מ): [ה] אפילו
שני מלבדו (לשון תוס' שבעות כו ע"ב ד"ה עד): [ו] צ"ל שוע טווי ונוו יחד (בבתי"ו, וכ"ה בבתי"ו): [ז] בבתי"ו
נוסף וטווי כ"ה אחד צבדו, וכע"ז בספר הישר: [ח] בבתי"ו נוסף יחדו דאין כתיב' דשעטנו הב' תיבה אחת
דלידו שוע טווי כ"ה אחד צבדו ונוו יחד, או כע"ז: [ט] דפוי' דתתב, דפוי' דאיתב, ספר הישר ותוס' הראש'
דאימדי ליה: [י] צ"ל מבטויעדיכס (גליון): [יא] צ"ל דלא (גנוי יוסף ובהא"מ, וכ"ה בבתי"ו): [ב] כמאן עד
ע"א משי"ב על גליון: [ג] בספר הישר בתוקנין ומנופצין יחד במסוק: [ד] צ"ל וכופצין (באה"מ): [ה] אפילו
שני מלבדו (לשון תוס' שבעות כו ע"ב ד"ה עד): [ו] צ"ל שוע טווי ונוו יחד (בבתי"ו, וכ"ה בבתי"ו): [ז] בבתי"ו
נוסף וטווי כ"ה אחד צבדו, וכע"ז בספר הישר: [ח] בבתי"ו נוסף יחדו דאין כתיב' דשעטנו הב' תיבה אחת
דלידו שוע טווי כ"ה אחד צבדו ונוו יחד, או כע"ז: [ט] דפוי' דתתב, דפוי' דאיתב, ספר הישר ותוס' הראש'
דאימדי ליה: [י] צ"ל מבטויעדיכס (גליון): [יא] צ"ל דלא (גנוי יוסף ובהא"מ, וכ"ה בבתי"ו): [ב] כמאן עד
ע"א משי"ב על גליון: [ג] בספר הישר בתוקנין ומנופצין יחד במסוק: [ד] צ"ל וכופצין (באה"מ): [ה] אפילו
שני מלבדו (לשון תוס' שבעות כו ע"ב ד"ה עד): [ו] צ"ל שוע טווי ונוו יחד (בבתי"ו, וכ"ה בבתי"ו): [ז] בבתי"ו
נוסף וטווי כ"ה אחד צבדו, וכע"ז בספר הישר: [ח] בבתי"ו נוסף יחדו דאין כתיב' דשעטנו הב' תיבה אחת
דלידו שוע טווי כ"ה אחד צבדו ונוו יחד, או כע"ז: [ט] דפוי' דתתב, דפוי' דאיתב, ספר הישר ותוס' הראש'
דאימדי ליה: [י] צ"ל מבטויעדיכס (גליון): [יא] צ"ל דלא (גנוי יוסף ובהא"מ, וכ"ה בבתי"ו): [ב] כמאן עד
ע"א משי"ב על גליון: [ג] בספר הישר בתוקנין ומנופצין יחד במסוק: [ד] צ"ל וכופצין (באה"מ): [ה] אפילו
שני מלבדו (לשון תוס' שבעות כו ע"ב ד"ה עד): [ו] צ"ל שוע טווי ונוו יחד (בבתי"ו, וכ"ה בבתי"ו): [ז] בבתי"ו
נוסף וטווי כ"ה אחד צבדו, וכע"ז בספר הישר: [ח] בבתי"ו נוסף יחדו דאין כתיב' דשעטנו הב' תיבה אחת
דלידו שוע טווי כ"ה אחד צבדו ונוו יחד, או כע"ז: [ט] דפוי' דתתב, דפוי' דאיתב, ספר הישר ותוס' הראש'
דאימדי ליה: [י] צ"ל מבטויעדיכס (גליון): [יא] צ"ל דלא (גנוי יוסף ובהא"מ, וכ"ה בבתי"ו): [ב] כמאן עד
ע"א משי"ב על גליון: [ג] בספר הישר בתוקנין ומנופצין יחד במסוק: [ד] צ"ל וכופצין (באה"מ): [ה] אפילו
שני מלבדו (לשון תוס' שבעות כו ע"ב ד"ה עד): [ו] צ"ל שוע טווי ונוו יחד (בבתי"ו, וכ"ה בבתי"ו): [ז] בבתי"ו
נוסף וטווי כ"ה אחד צבדו, וכע"ז בספר הישר: [ח] בבתי"ו נוסף יחדו דאין כתיב' דשעטנו הב' תיבה אחת
דלידו שוע טווי כ"ה אחד צבדו ונוו יחד, או כע"ז: [ט] דפוי' דתתב, דפוי' דאיתב, ספר הישר ותוס' הראש'
דאימדי ליה: [י] צ"ל מבטויעדיכס (גליון): [יא] צ"ל דלא (גנוי יוסף ובהא"מ, וכ"ה בבתי"ו): [ב] כמאן עד
ע"א משי"ב על גליון: [ג] בספר הישר בתוקנין ומנופצין יחד במסוק: [ד] צ"ל וכופצין (באה"מ): [ה] אפילו
שני מלבדו (לשון תוס' שבעות כו ע"ב ד"ה עד): [ו] צ"ל שוע טווי ונוו יחד (בבתי"ו, וכ"ה בבתי"ו): [ז] בבתי"ו
נוסף וטווי כ"ה אחד צבדו, וכע"ז בספר הישר: [ח] בבתי"ו נוסף יחדו דאין כתיב' דשעטנו הב' תיבה אחת
דלידו שוע טווי כ"ה אחד צבדו ונוו יחד, או כע"ז: [ט] דפוי' דתתב, דפוי' דאיתב, ספר הישר ותוס' הראש'
דאימדי ליה: [י] צ"ל מבטויעדיכס (גליון): [יא] צ"ל דלא (גנוי יוסף ובהא"מ, וכ"ה בבתי"ו): [ב] כמאן עד
ע"א משי"ב על גליון: [ג] בספר הישר בתוקנין ומנופצין יחד במסוק: [ד] צ"ל וכופצין (באה"מ): [ה] אפילו
שני מלבדו (לשון תוס' שבעות כו ע"ב ד"ה עד): [ו] צ"ל שוע טווי ונוו יחד (בבתי"ו, וכ"ה בבתי"ו): [ז] בבתי"ו
נוסף וטווי כ"ה אחד צבדו, וכע"ז בספר הישר: [ח] בבתי"ו נוסף יחדו דאין כתיב' דשעטנו הב' תיבה אחת
דלידו שוע טווי כ"ה אחד צבדו ונוו יחד, או כע"ז: [ט] דפוי' דתתב, דפוי' דאיתב, ספר הישר ותוס' הראש'
דאימדי ליה: [י] צ"ל מבטויעדיכס (גליון): [יא] צ"ל דלא (גנוי יוסף ובהא"מ, וכ"ה בבתי"ו): [ב] כמאן עד
ע"א משי"ב על גליון: [ג] בספר הישר בתוקנין ומנופצין יחד במסוק: [ד] צ"ל וכופצין (באה"מ): [ה] אפילו
שני מלבדו (לשון תוס' שבעות כו ע"ב ד"ה עד): [ו] צ"ל שוע טווי ונוו יחד (בבתי"ו, וכ"ה בבתי"ו): [ז] בבתי"ו
נוסף וטווי כ"ה אחד צבדו, וכע"ז בספר הישר: [ח] בבתי"ו נוסף יחדו דאין כתיב' דשעטנו הב' תיבה אחת
דלידו שוע טווי כ"ה אחד צבדו ונוו יחד, או כע"ז: [ט] דפוי' דתתב, דפוי' דאיתב, ספר הישר ותוס' הראש'
דאימדי ליה: [י] צ"ל מבטויעדיכס (גליון): [יא] צ"ל דלא (גנוי יוסף ובהא"מ, וכ"ה בבתי"ו): [ב] כמאן עד
ע"א משי"ב על גליון: [ג] בספר הישר בתוקנין ומנופצין יחד במסוק: [ד] צ"ל וכופצין (באה"מ): [ה] אפילו
שני מלבדו (לשון תוס' שבעות כו ע"ב ד"ה עד): [ו] צ"ל שוע טווי ונוו יחד (בבתי"ו, וכ"ה בבתי"ו): [ז] בבתי"ו
נוסף וטווי כ"ה אחד צבדו, וכע"ז בספר הישר: [ח] בבתי"ו נוסף יחדו דאין כתיב' דשעטנו הב' תיבה אחת
דלידו שוע טווי כ"ה אחד צבדו ונוו יחד, או כע"ז: [ט] דפוי' דתתב, דפוי' דאיתב, ספר הישר ותוס' הראש'
דאימדי ליה: [י] צ"ל מבטויעדיכס (גליון): [יא] צ"ל דלא (גנוי יוסף ובהא"מ, וכ"ה בבתי"ו): [ב] כמאן עד
ע"א משי"ב על גליון: [ג] בספר הישר בתוקנין ומנופצין יחד במסוק: [ד] צ"ל וכופצין (באה"מ): [ה] אפילו
שני מלבדו (לשון תוס' שבעות כו ע"ב ד"ה עד): [ו] צ"ל שוע טווי ונוו יחד (בבתי"ו, וכ"ה בבתי"ו): [ז] בבתי"ו
נוסף וטווי כ"ה אחד צבדו, וכע"ז בספר הישר: [ח] בבתי"ו נוסף יחדו דאין כתיב' דשעטנו הב' תיבה אחת
דלידו שוע טווי כ"ה אחד צבדו ונוו יחד, או כע"ז: [ט] דפוי' דתתב, דפוי' דאיתב, ספר הישר ותוס' הראש'
דאימדי ליה

יג א מיי פ"ו מהל' יטס
הלכה י סגנו עשין כח
טו"ש"ע אה"ע סמון קעד
סעי' ה:
יד ב מיי"ס:
יז ג מיי"ס טו"ש"ע ס"ס:
יח ד מיי"ס פ"ג מהל' ל"ה
הלכה ו:
יז המיי"ס ופ"י מהלכות
טומאת לרעת הלכה ה'
ופ"ו מהלכות יטס הלכה י:

תוספות ישנים

ואסור לקיימן. לא קאי
אזקן: אי הכי כ"ל
התורה נמי כתיב
והתקדשתם. א"ע
דנפ' אלו מציאות⁽²⁾ משמע
דחשבוני ליה עשה גבי
טומאה י"ל דהיינו דוקא
לגבי מלתא דכתיב
דנפ' אלו מציאות דכתיב
והתקדשתם אצל לגבי כל
המורה לא חשבוני ליה
לעשה:
(א) א"ר פריך הכא אפכא
דקא פריך אשה אח
כשהוא אחיו מאביו וגם
מאמו לא תתייבם גזירה
משום אשה אחיו מאמו
ומזאת יבום תמקיים גזירה
אחיו מאביו כגדל דליא
בה נד אמרתי ולא שייך
למנוח משום אשה אחיו
מאמו:
(ב) א"ר יט לפירש דקא בעי
למלווא הכא היכא שיש
אח אחד שיהי בעולמו
ואח אחד שלא היה
בעולמו לא תתייבם אורח
שבעולמו משום גזרה
(לא"ה) [דלית] שלא היה
בעולמו ומזאת יבום
תמקיים היכא שאין כאן
אח שלא היה בעולמו:

הגהות הגר"א

וא"נ דמי והזקן או
חולצין או מייבמין.
נ"ב תוספתא (ס"ב)
גרים חולצין ולא מייבמין
וכ"ה ברי"ק ור"ש ס"פ ק'
(אבל תוספתא פ"א
שהיה הוא ממש הגריעות
דכאן אימא או חולצין או
מייבמין וערש"י אלא
דקמ"ל ריבוי לדינא דגם
זקן צויר שיש כח איתו
מייבם לכתחלה וכמ"ס
הרמב"ם (ט"ס):

תורה אור השלם

(א) לא יבא פצוץ דבה
וברות שפכה בקהל יי:
[דברים כג, ב]
(ב) קדושים יהיו
לאלהיהם ולא יחללו
שם אלהיהם פי את
איש יי להם אלהיהם
הם בקרובים יהיו קדושי:
[ויקרא כא, ו]
(ג) פי אני יי אלהיהם
והתקדשתם והייתם
קדושים בי קדושי אני
ולא תפגמו את
שמיכם וכל אשר יעשה
הרמש על הארץ:
[ויקרא יא, מד]

ליקוטי רש"י

פצוץ דבא. שפצוץ או
שכנאו צינטי שני.
וברות שפכה. שנתה
הגד ושוב איתו יורה
קילוח זרע אלא שופך
ושוחט ואינו מוליד [דברים כג ב].
מן הגיד מן העטרה ולמעלה לזר
הגוף ושוב איתו מוליד [וי' כד].
קריס און מימי רגליו עושים כיפה [וה' יג].
בריס אדם. שנתהם לאחר שנולו.
מחייבי לאוין הוא דכתיב [דברים כג].
לא יבא פצוץ דבא. יקן. נקט ליה
בהדי הק' משום דדמי להו דהיתה לו
שעת הכוסר והשתא פסק מלידה.
מה שעשו עשו. וזריכות גט
למאמרן או אם נתנו גט אסורין
שוב לייבמן. ואסור לקיימן. לאו
אזקן קאי. או חולצין וכו'. והוא
הימא לו שעת הכוסר ור"ע היא [לקמן
ט"ו]. ייבום בגדלה ת"א. דכתיב
[דברים כה] יקום על שם אחיו
ואוקמין לקמן [כד]. על שם אחיו
לנחלה שירש המייבם כל נכסי
המת ואין אחין חולקין עמו [ועיל
י]. אשת אחיו ש"א היה בעולמו.
כגון ראוין שמת בלא בניס ויולד לו
אח לאחר מיתה ושמו לוי ועמד
שמעון וייבם אשתו וכו' אשה
אחרת ומת בלא בניס ונפלו שניהן
לפני לוי שתיק שטרות לפי שאשת
ראוין שנשאת לשמעון אסורה ללוי
ועיט כרת עליה לפי שאשת אח
בכרת כשאר ערוות שפטרסה
דכתיב בעולמו אסורה על לוי אסור
עולם כעשת את שיש לה בניס
ואפילו עכשיו שנפלה לפניו מכת
נשואי אחיו שמעון שהיה בעולמו
אסורה לו בשביל ראוין קודם ליתמו
לא שרא ליה דכתיב כי ישו אחים
יחדיו שהיתה להם ישיבה אחת
בעולם והלך שמת ראוין לאחר
היא [דברים כה] [שם גג]. אשת
שניה. ביאה שניה. ביאה שניה.
שאלו מלות יבום הוא [שם יט].
שאלו זה מלות עשה [שם גג].
כ"ל מקום שאתה עושה.
כגון גדולים תעשה לך ולא
תעשה לא חלש שעטנו [אם
אחת יכול] לקיים שיהיה ללולת
של אמר צינית של אמר צינית
של אמר צינית של פשקן [מוטצין]
ואם אי אחת יכול לקיים את
שניהן כגון מילה בלרעת [גור
נח].

דאין עולין לייבום מהתם שמעיין
דעולין לחלילה כדדרשינן יש לך
יצמנה אחרת שעולה לחלילה
ועוד דפריך מה ראתי פי' דאימא
איפכא ונוקי יצמתו לחייבי כרת
ואם לא יחפזן לחייבי לאוין מצי
למעוטי מאם לא יחפזן חייבי
לאוין מחלילה הא קרינן בהו אס
חפזן יבם דלתי עשה ודחי ל"ת
כיון דמוקמינן יצמתו לחייבי
כריתות וקצת היה נראה לפרש
ד"ה פ"א חייבי לאוין נמי נשוא
חלילה וייבום מהאי קרא ותו⁽⁷⁾
פריך מה ראתי פירוש דמהאי
קרא ולא⁽⁸⁾ יחפזן נשוא חייבי
לאוין לחלילה וייבום וליהווי
בני חלילה וייבום ואין להקשות
למה לן קרא להכי דלישתוק קרא
מיני' דטובה אינטרין (7) כדפרישית
לקמן צ"י החולץ (דף מה). וייבום
לחדא אצל קשה דאם קן מאי קא
משני מיסתברא חייבי לאוין תפסי
בהו קדושין דמשמע מתוך התירוץ
דהוא פריך שלא יעלו חייבי לאוין
לחלילה וי"ל דזותק דמחייבי לאוין
ותייבי עשה פריך והכי פריך א"ה
חייבי לאוין ותייבי עשה נשוא
לחלילה וייבום מהאי קרא ותייבי
לאוין יעלו גם לייבום חייבי עשה
לא יעלו גם לחלילה ועיקר פירכא
מחייבי עשה: **מסתברא חייבי לאוין**
תפסי בהו קדושין. ותימה מנלן
לאוקמי קרא בחייבי לאוין נוקי
קרא בחייבי עשה גרידא דא"ע
דאין מייבמין מ"מ עולים לחלילה
כיון דתפסי בהו קדושין אצל חייבי
לאוין נימא דלתי עשה ודחי לא
תעשה ויעלו גם לייבום וי"ל
דמשמע ליה השתא לדרוש מקרא
דיצמתו לאסור יבום ולהנריך
חלילה אצל קשה א"כ היכי הוה
בעי לאוקמי קרא בחייבי כריתות
והא ל"ל דהכי פריך ואימא חייבי
כריתות נמי ליבעי חלילה מהאי
קרא דהא קאמר בתר הכי ומה
ראיתי דמשמע ואימא איפכא:
פצוץ דבא וברות שפכה ופרים
אדם. פירוש⁽⁹⁾ סריס אדם לאפוקי
צדי שמים שלא היה להם שעת
הכוסר⁽¹⁰⁾: **אם בעלו קנו.** ה"ה
דלכתחילה נמי שרי⁽¹¹⁾ כדמוכח
לקמן אלא אידי דנקט כפיפא לשון
דיעבד נקט נמי צרישא לשון
דיעבד:

מסתברא חייבי לאוין תפסי בהו
קדושין חייבי כריתות לא תפסי
בהו קדושין מתיב רבא "איסור
מצוה ואיסור קדושה בא עליה
או חלץ לה נפטרה צרתה ואי
ס"ד חייבי לאוין מדאורייתא
לחליצה רמיא לייבום לא רמיא
כי בא עליה אמאי נפטרה צרתה
הוא מותיב לה והוא מפרק לה
לצדדין קתני בא עליה איסור
מצוה חלץ לה איסור קדושה
מתיב רבא⁽⁶⁾ פצוץ דבא וברות
שפכה⁽⁷⁾ סריס אדם והזקן יא או
חולצין או מייבמין כיצד מותו
ולחן נשים ועמדו אחים ועשו
מאמר בנשותיהם נתנו גט או
חלצו מה שעשו עשו אם בעלו
קנו ואסור קדושה לא לקיימן
משום שנאמר לא יבוא פצוץ
דבא אלמא מדאורייתא חייבי
לאוין רמיין לייבום דלתי עשה
ודחי לא תעשה. והא דקתני
במתיב אלמנה לכהן גדול גרושה
וחלוצה לכהן הדיוט ממזרת
ונתינה לישראל חולצת ולא
מתייבמת מדרבנן דגורין ביאה
ראשונה אטו ביאה שנייה ותניא
נמי [הכין] אם בעלו קנו בביאה
ראשונה ואסור לקיימן בביאה
שנייה וביאת כ"ג באלמנה מן
הנשואין אינה פוטרת צרתה
דאין עשה דוחה לא תעשה אבל
ביאה באלמנה מן האירוסין
ובכל חייבי לאוין פוטרת צרתה
כדתנינן אם בעלו קנו:

אמר קרא והתקדשתם. א"ע
דהאי עשה נמי הו צמנות יבום
ואיכא תרי עשה מ"מ אין תרי
עשה דוחה ל"ת ועשה:
אי הכי ב"ל הנשים לא יתייבמו.
כל הגי פירכי לא פריך שיעקרו
תכמים לגמרי מנזות ייבום
והכי פי' אשת אחיו מאביו לא
תתייבם כשאיתו אחיו אלא מאביו
לא תתייבם עד דמיחדי בצבא
וצמנה גזירי משום אשת אחיו מאמו
(א) אשה שאין לה בניס והיה
מוחזק לן דלית ליה אחים דדמי
כמי שלא היה בעולמו (ב) כל
הנשים לא יתייבמו פירוש אשה
שלא היה לה בניס מעולם לא מזה
ולא מאחר דמיא לחלוצות: **גזירה**
ביאה ראשונה אטו כו'. אלמנה⁽⁸⁾
מן הנשואין ותייבי עשה נפקא
לן מיצמתו דא"ע דאין עולין ליבום
עולין לחלילה: **אטו ביאה שנייה.**
לאו דוקא נקט ביאה ראשונה
אסור דיצמנה נקנית בהערה⁽⁹⁾ והו"מ
למימר גזירה אטו גמר ביאה
שנייה לא שריא אלא משום דלתי
עשה ודחי לא תעשה וביאה שנייה
לית בה עשה לא דחיא א"ע דצפרק
הבא על יצמתו (לקמן סא). לא
מנריך קרא אלא לאירס ואת"כ
נתמנה להיות כהן גדול אצל
נשאה קודם שנתמנה משמע
דלא לריך קרא שיכול לקיימה משום
דנשאה צהיתר התם נמי משום
דצהיתר בלא שום דחייית איסור
נשאה אצל הכא ביאה ראשונה
לא שריא אלא משום דלתי עשה ודחי
לא תעשה ביאה דמלוה דחיא
ללא מלוה לא דחיא:

דאין עולין לייבום מהתם שמעיין
דעולין לחלילה כדדרשינן יש לך
יצמנה אחרת שעולה לחלילה
ועוד דפריך מה ראתי פי' דאימא
איפכא ונוקי יצמתו לחייבי כרת
ואם לא יחפזן לחייבי לאוין מצי
למעוטי מאם לא יחפזן חייבי
לאוין מחלילה הא קרינן בהו אס
חפזן יבם דלתי עשה ודחי ל"ת
כיון דמוקמינן יצמתו לחייבי
כריתות וקצת היה נראה לפרש
ד"ה פ"א חייבי לאוין נמי נשוא
חלילה וייבום מהאי קרא ותו⁽⁷⁾
פריך מה ראתי פירוש דמהאי
קרא ולא⁽⁸⁾ יחפזן נשוא חייבי
לאוין לחלילה וייבום וליהווי
בני חלילה וייבום ואין להקשות
למה לן קרא להכי דלישתוק קרא
מיני' דטובה אינטרין (7) כדפרישית
לקמן צ"י החולץ (דף מה). וייבום
לחדא אצל קשה דאם קן מאי קא
משני מיסתברא חייבי לאוין תפסי
בהו קדושין דמשמע מתוך התירוץ
דהוא פריך שלא יעלו חייבי לאוין
לחלילה וי"ל דזותק דמחייבי לאוין
ותייבי עשה פריך והכי פריך א"ה
חייבי לאוין ותייבי עשה נשוא
לחלילה וייבום מהאי קרא ותייבי
לאוין יעלו גם לייבום חייבי עשה
לא יעלו גם לחלילה ועיקר פירכא
מחייבי עשה: **מסתברא חייבי לאוין**
תפסי בהו קדושין. ותימה מנלן
לאוקמי קרא בחייבי לאוין נוקי
קרא בחייבי עשה גרידא דא"ע
דאין מייבמין מ"מ עולים לחלילה
כיון דתפסי בהו קדושין אצל חייבי
לאוין נימא דלתי עשה ודחי לא
תעשה ויעלו גם לייבום וי"ל
דמשמע ליה השתא לדרוש מקרא
דיצמתו לאסור יבום ולהנריך
חלילה אצל קשה א"כ היכי הוה
בעי לאוקמי קרא בחייבי כריתות
והא ל"ל דהכי פריך ואימא חייבי
כריתות נמי ליבעי חלילה מהאי
קרא דהא קאמר בתר הכי ומה
ראיתי דמשמע ואימא איפכא:
פצוץ דבא וברות שפכה ופרים
אדם. פירוש⁽⁹⁾ סריס אדם לאפוקי
צדי שמים שלא היה להם שעת
הכוסר⁽¹⁰⁾: **אם בעלו קנו.** ה"ה
דלכתחילה נמי שרי⁽¹¹⁾ כדמוכח
לקמן אלא אידי דנקט כפיפא לשון
דיעבד נקט נמי צרישא לשון
דיעבד:

דאין עולין לייבום מהתם שמעיין
דעולין לחלילה כדדרשינן יש לך
יצמנה אחרת שעולה לחלילה
ועוד דפריך מה ראתי פי' דאימא
איפכא ונוקי יצמתו לחייבי כרת
ואם לא יחפזן לחייבי לאוין מצי
למעוטי מאם לא יחפזן חייבי
לאוין מחלילה הא קרינן בהו אס
חפזן יבם דלתי עשה ודחי ל"ת
כיון דמוקמינן יצמתו לחייבי
כריתות וקצת היה נראה לפרש
ד"ה פ"א חייבי לאוין נמי נשוא
חלילה וייבום מהאי קרא ותו⁽⁷⁾
פריך מה ראתי פירוש דמהאי
קרא ולא⁽⁸⁾ יחפזן נשוא חייבי
לאוין לחלילה וייבום וליהווי
בני חלילה וייבום ואין להקשות
למה לן קרא להכי דלישתוק קרא
מיני' דטובה אינטרין (7) כדפרישית
לקמן צ"י החולץ (דף מה). וייבום
לחדא אצל קשה דאם קן מאי קא
משני מיסתברא חייבי לאוין תפסי
בהו קדושין דמשמע מתוך התירוץ
דהוא פריך שלא יעלו חייבי לאוין
לחלילה וי"ל דזותק דמחייבי לאוין
ותייבי עשה פריך והכי פריך א"ה
חייבי לאוין ותייבי עשה נשוא
לחלילה וייבום מהאי קרא ותייבי
לאוין יעלו גם לייבום חייבי עשה
לא יעלו גם לחלילה ועיקר פירכא
מחייבי עשה: **מסתברא חייבי לאוין**
תפסי בהו קדושין. ותימה מנלן
לאוקמי קרא בחייבי לאוין נוקי
קרא בחייבי עשה גרידא דא"ע
דאין מייבמין מ"מ עולים לחלילה
כיון דתפסי בהו קדושין אצל חייבי
לאוין נימא דלתי עשה ודחי לא
תעשה ויעלו גם לייבום וי"ל
דמשמע ליה השתא לדרוש מקרא
דיצמתו לאסור יבום ולהנריך
חלילה אצל קשה א"כ היכי הוה
בעי לאוקמי קרא בחייבי כריתות
והא ל"ל דהכי פריך ואימא חייבי
כריתות נמי ליבעי חלילה מהאי
קרא דהא קאמר בתר הכי ומה
ראיתי דמשמע ואימא איפכא:
פצוץ דבא וברות שפכה ופרים
אדם. פירוש⁽⁹⁾ סריס אדם לאפוקי
צדי שמים שלא היה להם שעת
הכוסר⁽¹⁰⁾: **אם בעלו קנו.** ה"ה
דלכתחילה נמי שרי⁽¹¹⁾ כדמוכח
לקמן אלא אידי דנקט כפיפא לשון
דיעבד נקט נמי צרישא לשון
דיעבד:

צדדין קתני. בא עליה קאי
אאיסור מלוה דהיינו שניות מדברי
סופרים דמדאורייתא חזיא ליה
וקמיה רמיא לפיכך נפטרה לרעה
צדדיה חלץ לה נפטרה צרתה
ואי ס"ד חייבי לאוין מדאורייתא
לחליצה רמיא לייבום לא רמיא
כי בא עליה אמאי נפטרה צרתה
הוא מותיב לה והוא מפרק לה
לצדדין קתני בא עליה איסור
מצוה חלץ לה איסור קדושה
מתיב רבא⁽⁶⁾ פצוץ דבא וברות
שפכה⁽⁷⁾ סריס אדם והזקן יא או
חולצין או מייבמין כיצד מותו
ולחן נשים ועמדו אחים ועשו
מאמר בנשותיהם נתנו גט או
חלצו מה שעשו עשו אם בעלו
קנו ואסור קדושה לא לקיימן
משום שנאמר לא יבוא פצוץ
דבא אלמא מדאורייתא חייבי
לאוין רמיין לייבום דלתי עשה
ודחי לא תעשה. והא דקתני
במתיב אלמנה לכהן גדול גרושה
וחלוצה לכהן הדיוט ממזרת
ונתינה לישראל חולצת ולא
מתייבמת מדרבנן דגורין ביאה
ראשונה אטו ביאה שנייה ותניא
נמי [הכין] אם בעלו קנו בביאה
ראשונה ואסור לקיימן בביאה
שנייה וביאת כ"ג באלמנה מן
הנשואין אינה פוטרת צרתה
דאין עשה דוחה לא תעשה אבל
ביאה באלמנה מן האירוסין
ובכל חייבי לאוין פוטרת צרתה
כדתנינן אם בעלו קנו:

מסתברא חייבי לאוין תפסי בהו
קדושין חייבי כריתות לא תפסי
בהו קדושין מתיב רבא "איסור
מצוה ואיסור קדושה בא עליה
או חלץ לה נפטרה צרתה ואי
ס"ד חייבי לאוין מדאורייתא
לחליצה רמיא לייבום לא רמיא
כי בא עליה אמאי נפטרה צרתה
הוא מותיב לה והוא מפרק לה
לצדדין קתני בא עליה איסור
מצוה חלץ לה איסור קדושה
מתיב רבא⁽⁶⁾ פצוץ דבא וברות
שפכה⁽⁷⁾ סריס אדם והזקן יא או
חולצין או מייבמין כיצד מותו
ולחן נשים ועמדו אחים ועשו
מאמר בנשותיהם נתנו גט או
חלצו מה שעשו עשו אם בעלו
קנו ואסור קדושה לא לקיימן
משום שנאמר לא יבוא פצוץ
דבא אלמא מדאורייתא חייבי
לאוין רמיין לייבום דלתי עשה
ודחי לא תעשה. והא דקתני
במתיב אלמנה לכהן גדול גרושה
וחלוצה לכהן הדיוט ממזרת
ונתינה לישראל חולצת ולא
מתייבמת מדרבנן דגורין ביאה
ראשונה אטו ביאה שנייה ותניא
נמי [הכין] אם בעלו קנו בביאה
ראשונה ואסור לקיימן בביאה
שנייה וביאת כ"ג באלמנה מן
הנשואין אינה פוטרת צרתה
דאין עשה דוחה לא תעשה אבל
ביאה באלמנה מן האירוסין
ובכל חייבי לאוין פוטרת צרתה
כדתנינן אם בעלו קנו:

אמר קרא והתקדשתם. א"ע
דהאי עשה נמי הו צמנות יבום
ואיכא תרי עשה מ"מ אין תרי
עשה דוחה ל"ת ועשה:
אי הכי ב"ל הנשים לא יתייבמו.
כל הגי פירכי לא פריך שיעקרו
תכמים לגמרי מנזות ייבום
והכי פי' אשת אחיו מאביו לא
תתייבם כשאיתו אחיו אלא מאביו
לא תתייבם עד דמיחדי בצבא
וצמנה גזירי משום אשת אחיו מאמו
(א) אשה שאין לה בניס והיה
מוחזק לן דלית ליה אחים דדמי
כמי שלא היה בעולמו (ב) כל
הנשים לא יתייבמו פירוש אשה
שלא היה לה בניס מעולם לא מזה
ולא מאחר דמיא לחלוצות: **גזירה**
ביאה ראשונה אטו כו'. אלמנה⁽⁸⁾
מן הנשואין ותייבי עשה נפקא
לן מיצמתו דא"ע דאין עולין ליבום
עולין לחלילה: **אטו ביאה שנייה.**
לאו דוקא נקט ביאה ראשונה
אסור דיצמנה נקנית בהערה⁽⁹⁾ והו"מ
למימר גזירה אטו גמר ביאה
שנייה לא שריא אלא משום דלתי
עשה ודחי לא תעשה וביאה שנייה
לית בה עשה לא דחיא א"ע דצפרק
הבא על יצמתו (לקמן סא). לא
מנריך קרא אלא לאירס ואת"כ
נתמנה להיות כהן גדול אצל
נשאה קודם שנתמנה משמע
דלא לריך קרא שיכול לקיימה משום
דנשאה צהיתר התם נמי משום
דצהיתר בלא שום דחייית איסור
נשאה אצל הכא ביאה ראשונה
לא שריא אלא משום דלתי עשה ודחי
לא תעשה ביאה דמלוה דחיא
ללא מלוה לא דחיא:

דאין עולין לייבום מהתם שמעיין
דעולין לחלילה כדדרשינן יש לך
יצמנה אחרת שעולה לחלילה
ועוד דפריך מה ראתי פי' דאימא
איפכא ונוקי יצמתו לחייבי כרת
ואם לא יחפזן לחייבי לאוין מצי
למעוטי מאם לא יחפזן חייבי
לאוין מחלילה הא קרינן בהו אס
חפזן יבם דלתי עשה ודחי ל"ת
כיון דמוקמינן יצמתו לחייבי
כריתות וקצת היה נראה לפרש
ד"ה פ"א חייבי לאוין נמי נשוא
חלילה וייבום מהאי קרא ותו⁽⁷⁾
פריך מה ראתי פירוש דמהאי
קרא ולא⁽⁸⁾ יחפזן נשוא חייבי
לאוין לחלילה וייבום וליהווי
בני חלילה וייבום ואין להקשות
למה לן קרא להכי דלישתוק קרא
מיני' דטובה אינטרין (7) כדפרישית
לקמן צ"י החולץ (דף מה). וייבום
לחדא אצל קשה דאם קן מאי קא
משני מיסתברא חייבי לאוין תפסי
בהו קדושין דמשמע מתוך התירוץ
דהוא פריך שלא יעלו חייבי לאוין
לחלילה וי"ל דזותק דמחייבי לאוין
ותייבי עשה פריך והכי פריך א"ה
חייבי לאוין ותייבי עשה נשוא
לחלילה וייבום מהאי קרא ותייבי
לאוין יעלו גם לייבום חייבי עשה
לא יעלו גם לחלילה ועיקר פירכא
מחייבי עשה: **מסתברא חייבי לאוין**
תפסי בהו קדושין. ותימה מנלן
לאוקמי קרא בחייבי לאוין נוקי
קרא בחייבי עשה גרידא דא"ע
דאין מייבמין מ"מ עולים לחלילה
כיון דתפסי בהו קדושין אצל חייבי
לאוין נימא דלתי עשה ודחי לא
תעשה ויעלו גם לייבום וי"ל
דמשמע ליה השתא לדרוש מקרא
דיצמתו לאסור יבום ולהנריך
חלילה אצל קשה א"כ היכי הוה
בעי לאוקמי קרא בחייבי כריתות
והא ל"ל דהכי פריך ואימא חייבי
כריתות נמי ליבעי חלילה מהאי
קרא דהא קאמר בתר הכי ומה
ראיתי דמשמע ואימא איפכא:
פצוץ דבא וברות שפכה ופרים
אדם. פירוש⁽⁹⁾ סריס אדם לאפוקי
צדי שמים שלא היה להם שעת
הכוסר⁽¹⁰⁾: **אם בעלו קנו.** ה"ה
דלכתחילה נמי שרי⁽¹¹⁾ כדמוכח
לקמן אלא אידי דנקט כפיפא לשון
דיעבד נקט נמי צרישא לשון
דיעבד:

דאין עולין לייבום מהתם שמעיין
דעולין לחלילה כדדרשינן יש לך
יצמנה אחרת שעולה לחלילה
ועוד דפריך מה ראתי פי' דאימא
איפכא ונוקי יצמתו לחייבי כרת
ואם לא יחפזן לחייבי לאוין מצי
למעוטי מאם לא יחפזן חייבי
לאוין מחלילה הא קרינן בהו אס
חפזן יבם דלתי עשה ודחי ל"ת
כיון דמוקמינן יצמתו לחייבי
כריתות וקצת היה נראה לפרש
ד"ה פ"א חייבי לאוין נמי נשוא
חלילה וייבום מהאי קרא ותו⁽⁷⁾
פריך מה ראתי פירוש דמהאי
קרא ולא⁽⁸⁾ יחפזן נשוא חייבי
לאוין לחלילה וייבום וליהווי
בני חלילה וייבום ואין להקשות
למה לן קרא להכי דלישתוק קרא
מיני' דטובה אינטרין (7) כדפרישית
לקמן צ"י החולץ (דף מה). וייבום
לחדא אצל קשה דאם קן מאי קא
משני מיסתברא חייבי לאוין תפסי
בהו קדושין דמשמע מתוך התירוץ
דהוא פריך שלא יעלו חייבי לאוין
לחלילה וי"ל דזותק דמחייבי לאוין
ותייבי עשה פריך והכי פריך א"ה
חייבי לאוין ותייבי עשה נשוא
לחלילה וייבום מהאי קרא ותייבי
לאוין יעלו גם לייבום חייבי עשה
לא יעלו גם לחלילה ועיקר פירכא
מחייבי עשה: **מסתברא חייבי לאוין**
תפסי בהו קדושין. ותימה מנלן
לאוקמי קרא בחייבי לאוין נוקי
קרא בחייבי עשה גרידא דא"ע
דאין מייבמין מ"מ עולים לחלילה
כיון דתפסי בהו קדושין אצל חייבי
לאוין נימא דלתי עשה ודחי לא
תעשה ויעלו גם לייבום וי"ל
דמשמע ליה השתא לדרוש מקרא
דיצמתו לאסור יבום ולהנריך
חלילה אצל קשה א"כ היכי הוה
בעי לאוקמי קרא בחייבי כריתות
והא ל"ל דהכי פריך ואימא חייבי
כריתות נמי ליבעי חלילה מהאי
קרא דהא קאמר בתר הכי ומה
ראיתי דמשמע ואימא איפכא:
פצוץ דבא וברות שפכה ופרים
אדם. פירוש⁽⁹⁾ סריס אדם לאפוקי
צדי שמים שלא היה להם שעת
הכוסר⁽¹⁰⁾: **אם בעלו קנו.** ה"ה
דלכתחילה נמי שרי⁽¹¹⁾ כדמוכח
לקמן אלא אידי דנקט כפיפא לשון
דיעבד נקט נמי צרישא לשון
דיעבד:

(6) [מס' פ"א] לקמן
ע"פ: ע"פ, (3) [ע'
מוספות סוטה כו. ד"ה
אשת], (2) [לעיל י: לקמן
אשת], (7) [לקמן ס"א].
(8) סנהדרין יט., (1) שבת
קלג. נזיר מא. נח. מנחות
מ., (1) [דף ע. עה.],
(9) לקמן ג., (10) ע"י
לעיל י: (11) כרבי עקיבא
לקמן ע"פ: (12) לקמן ג.
(13) לעיל ע"פ, (14) ב"מ ל
ע"פ.

תום' חד מקמאי

תניא אסור מצוה או
אסור קדושה בא עליה
או חלץ לה נפטרה
צרתה. פצוץ דבא וברות
שפכה סריס וזקן או
חולצין או מייבמין כיצד
מותו ולחן נשים ועמדו
אחים ועשו מאמר
בנשותיהם נתנו גט או
שחלצו מה שעשו עשו
אם בעלו קנו ואסור
קדושה לא לקיימן משום
שנאמר לא יבוא פצוץ
דבא אלמא מדאורייתא
חייבי לאוין רמיין לייבום
דלתי עשה ודחי לא תעשה.
והא דקתני במתיב אלמנה
לכהן גדול גרושה ו
חלוצה לכהן הדיוט
ממזרת ונתינה לישראל
חולצת ולא מתייבמת
מדרבנן דגורין ביאה
ראשונה אטו ביאה שנייה
ותניא נמי [הכין] אם
בעלו קנו בביאה ראשונה
ואסור לקיימן בביאה
שנייה וביאת כ"ג
באלמנה מן הנשואין
אינה פוטרת צרתה דאין
עשה דוחה לא תעשה
אבל ביאה באלמנה
מן האירוסין ובכל
חייבי לאוין פוטרת צרתה
כדתנינן אם בעלו קנו:

הגהות הגר"א

(6) גמרא כיצד מתו
ולכס נשים ולהם אחין
ועמדו אחין: (3) שם
אלמנה לכח"ג מן
האירוסין נמי: (2) רש"י
ד"ה אלא וכו' אלמנה
לכח"ג מן האירוסין
נמי: (7) תוס' ד"ה
(ע"פ) אי הכי וכו'
אינטרין כדפריך לקמן
צ"פ החולץ:

גליון הש"ס

גמ' פרים אדם. ע'
סוטה דף כו ע"א מד"ה
אשת סריס: שם גזירה
ביאה ראשונה. ע'
לקמן פד ע"א רש"י ד"ה
והא כולה פירקין וי"ע:
תוס' ד"ה אם בעלו
וכו' כדמוכח לקמן.
ע' לקמן דף פד ע"ב
מד"ה שייך פצוץ דבא:
ד"ה אטו ביאה שנייה
וכו' א"א היכא דשרי
פ"י ב"א דחיי. עין
לעיל דף ט ע"ב מד"ה
מלמד:

הגהות מהר"ב

רנשבורג

אן גמ' איתמר וכו'
והא אסור פוטרת
לכ

וכו'. נ"ב מיי" פ"ו מהל' יטס הלכה י יא וע"פ: [ב] רש"י ד"ה תיובתא דרבא ותיובתא דר"ל ינדפס בלאו נ"א
דכר אשי. נ"ב דר"ל לא איחזק כדלקמן בסמוך⁽¹²⁾ ועי' עין שמועה דף פ"ב ע"א:
הגהות וציונים [א] ע"י בהגהות מראה כהן: [ב] [ע"י תוס' לעיל ה ע"א ד"ה ואכתי שגרור ר' אהא] (גליון):
[ג] נ"א דרב אשי (גליון) ע"י מהרש"ל ומהרש"א: [ד] צ"ל וכן [מהר"ם] [רפ"י] וכו' בכת"י, ולא היה לפניהם תיבת "פירוש" בסמוך שהיא הוספת מהרש"ל: [ה] צ"ל ד"א (רש"י), וכו' בכת"י: [ו] יש
להוסיף בו [מהרש"ל (השלם)]: [ז] יש להוסיף שם [רפ"י], וכו' במהר"ם: [ח] צ"ל ואלמנה (מהרש"ל), וכו' בכת"י: [ט] ע"י מהרש"ל ומהרש"א:
היה עשה מכל המועט האלה ונכרתו ונמקו מנזות יבום כשמת בלא בניס שריה רחמנא ואשת אחיו שלא היה
בעולמו אסורה על לוי אסור עולם כעשת את שיש לה בניס ואפילו עכשיו שנפלה לפניו מכת נשואי אחיו שמעון שהיה בעולמו אסורה לו
בשביל ראוין קודם ליתמו לא שרא ליה דכתיב כי ישו אחים יחדיו שהיתה להם ישיבה אחת בעולם והלך שמת ראוין לאחר
היא [דברים כה] [שם גג]. אשת שניה. ביאה שנייה. ביאה שנייה. שאלו מלות יבום הוא [שם יט]. שאלו זה מלות עשה [שם גג]. כ"ל מקום שאתה
עושה

התוספות

ה' ולא כתיב ושובו עד ה', אלמא דהחילוק הוא בין יחיד לציבור, ודוק.

[פו, ב]

אמר רבי יוחנן גדולה תשובה שדוחה לא תעשה וכו'. מקשים העולם מאי אולמיה דתשובה והלא כך היא המדה דאתי עשה ודחי לא תעשה. ובספר כסף-נבחר (סימן קצג), הביאו מפירוש הילקוט ירמיה (פרק ג) תירוץ בשם רבו ז"ל, דהא דאמרינן בעלמא אתי עשה ודחי לא תעשה, היינו היכא באותו שעה שדוחה לא תעשה מקיים העשה, וכדי שזה יקיים העשה אין אנו חוששין לדחות לא תעשה, אבל הכא מי שמקיים עשה של ושבת הם כנסת ישראל, ונהי שראוי שתדחה לא תעשה לחזור עם בעלה, אבל מי התיר לבעל לחזור עמה ולעבור על לאו דלא ישוב בעלה מאחר שאינו מקיים שום עשה. וכן תירץ בספר אהבת-עולם (ע, ד), יעויין שם.

וקשה לי דהא תנן בפרק אלו-נערות (כתובות לט, א): האונס שותה בעציצו אבל נמצא בה דבר ערוה או שאינה ראויה לכא לישראל אינו רשאי לקיימה שנאמר (דברים כב, כט) ולו תהיה לאשה, הראויה לו. ופרכינן עלה בגמרא (מ, א) ניתי עשה ונדחי לא תעשה. ומשני, והיכא אמרינן ניתי עשה ונדחי לא תעשה כגון מילה בצרעת דלא אפשר לקיומא לעשה, אבל הכא אי אמרה לא בעינא ליה מי איתא לעשה כלל. ואם איתא כדברי הרבנים הנזכרים מאי פריך ניתי עשה ד"ולו תהיה לאשה" וידחה לאו דממזרות, נהי דלגבי דידיה יש עשה ד"ולו תהיה לאשה" מכל מקום לגבי דידיה ליכא עשה, והאיך היא תעבור

על לאו דלא יבא ממזר בקהל ה'. וכן יש להקשות על הרבנים הנ"ל מהא דגרסינן בפ"ק דיבמות (ג, ב): תנו רבנן אשה אל אחותה לא תקח וגו' (ויקרא יח, יח), מה תלמוד לומר לפי שנאמר יבמה יבא עליה (דברים כה, ה): ופרכינן בגמרא טעמא דכתב רחמנא "עליה" הא לאו הכי הוה אמינא אחות אשה מייבמת מאי טעמא דאמרינן אתי עשה ודחי לא תעשה, לא תעשה גרידא, לא תעשה שיש בה כרת מי דחי וכו'. הרי דאם היה לא תעשה גרידא הוה אמינא אתי עשה דיבמה יבא עליה ודחי לא תעשה, וכן אמרינן בפ"ב דיבמות (כ, א) דחייבי לאוין יכול לייבם משום דאתי עשה ודחי לא תעשה, ואם איתא כדברי הרבנים הנזכרים אמאי, הרי עשה דיבום אינו מקיים אותו אלא היבם, והאיך יבמתו

תעבור על לאו מבלי

שתקיים עשה. י' אלא

ודאי הדבר ברור דכל

מצות עשה דרמיא על

איש אחד ומוטלת עליו

לעשותה בחברת אחר,

דוחה לא תעשה

שכתורה, אע"ג דלגבי

אחד מהם ליכא עשה

כדאמרן,⁴⁰¹ ואם כן הכי

נמי כדי שיקיימו ישראל

מצות התשובה לחזור

עם הקב"ה, יכול

הקב"ה לעבור על

הגהות הנרע"א

יג. מ"ש דהדבר ברור הוא אינו כן, דהרי בגיטין (מא) בתוספות ד"ה לישא שפחה וכו' כתבו בחד תירוץ כיון דברידה ליכא עשה היא מוזהרת שלא לעבור על הלאו. וההיא דכתובות (מ) שהביא המחבר ראיה ממנה בתוספות ישינים שם כתבו כאמת דהוה כוונת השי"ס בתירוצם הבא אי אמרה לא בעינא היינו דברידה ליכא עשה ומשום הכי א"א לה לעבור על הלאו. וההיא דיבמות ביבום כאמת צ"ל דעשה דיבום חל גם עליה. וכ"כ

הפ"י בכתובות שם ועכ"פ לאו מילתא דברירא הוא, ואפשר ולאיירך תירוצם בגיטין בתוספות שם, וכן לאירך פירושים בהת"י דכתובות בההיא דאמרה לא בעינא אפשר דס"ל כמ"ש המחבר כאן, וצ"ע.

עלי עשור

401. עיין מה שהקשה כאן בהגהות רעק"א. ואולי אפשר לומר בזה, דהנה רש"י בכתובות שם (ד"ה מי איתיה) כתב, השתא נמי מלמדין אותה לומר איני רוצה. ובתוספות ר"ד שם הקשה, דא"כ גבי יבם אמאי אמרינן דאתי עשה ודחי ל"ת כיון דמפורש בתורה דאם לא יחפוץ פטור הוא מיבום וחייב רק בחליצה, א"כ נלמד אותו לומר איני רוצה ליבם

ויש שאינם ראויין לא ליבום ולא לחליצה ואין להם זיקה כלל ויש שהם ראויים לחליצה ואינם ראויים לייבום ויש שהם ראויים לייבום ולא לחליצה. ויתר רובי פרטי ענינים אלה מבוארים כולם משלם במסכתא המחוברת על זה והיא מסכת יבמות.

5 **זנוהגת מצוה זו בכל מקום ובכל זמן בזכרים**, ועובר על זה ולא ייבם יבמתו, כלומר שלא בא עליה ביאה אחת שהיא עיקר מצות עשה זה או שלא פטרה בחליצה בטל עשה זה.

(מצות חליצה)

תקנה. כד. שנצטוינו להיות היבמה חולצת ליבם נעלו כשלא ירצה לישא איתה לו לאשה, ועל זה נאמר וחלצה נעלו מעל רגלו. 10

משרשי המצוה לפי שהאשה הזאת היתה ראויה לשמש האיש הזה תחת אחיו מן הטעם שזכרנו למעלה במצות ייבום והוא אינו רוצה בה, צותה התורה שתעשה אליו מעשה שמוש זה של חליצת נעל שהוא שמוש העבד הקנוי בפרסום לפני בית דין להראות לכל שקנויה היתה לו לגמרי וכי ראוי היה לו ליבם אותה מן הטעם הנוכח במצוה הקודמת, ולפי שהוא אינו רוצה לעשות מה שמוטל עליו להקים לאחיו שם היא יוצאת מתחת ידו וירקה בפניו, להודיע שנפטרה ממנו לגמרי ואינה משועבדת לו עוד לחלוק לו כבוד בשום דבר אבל הוא חשוב אליה כאיש זר שאין משגיחין עליו מלירוק בפניו ותלך לה מעתה ותנשא לכל מי שתרצה. 15

מדיני המצוה מה שאמרו זכרונם לברכה מן כי ישבו אחים יחדיו פרט לאשה אח שלא היה בעולמו, כלומר שאין בה חיוב של יבום ולא של חליצה, כגון שנולד זה האח החי אחר שמת אחיו, ומה שדרשו גם כן אחים יחדיו המיוחדים בנחלה, פרט לאחים מן האם שאינם בחיוב יבום וחליצה, ובן אין לו עיין עליו, כלומר שאם יש לאח בן או בת מכל מקום או בן או בת או בת או בת וכל יוצאי ירך אין שם מצות ייבום וחליצה מן הטעם שזכרנו במצות ייבום. וזהו סדר חליצה כמו שלמדנוהו מדברי רבותינו זכרונם לברכה בגמרא, וכן נהוג היום: יבררו שלשה אנשים שידועים להקרות היבם והיבמה מה שחייבים לקרות והם הנקראים דיינים, ויוסיפו עוד עמהם כדי שיהיו חמשה כדי לפרסומי מילתא או עד עשרה, וכן גהגו העם, ^{אוצר החכמה} 20

הערות וביאורים

מת ייבמות, איסורי לאוין והשניות ואיסורי עשה (שם ה"ז). — 1. לא ליבום ולא לחליצה, סריס חמה ואנדרוגינוס מפני שאינן ראויין לילד (שם ה"ב). — 2. לחליצה, הספיקות, כגון טומטום חולץ ולא מייבם מפני שהוא ספק (שם ה"ד). — לייבום ולא לחליצה, החרש והשוטה והקטן, מפני שאין בהם דעת לחלוק (שם ה"ג). — 21. המיוחדים בנחלה,

הראויין לירש זה את זה (רש"י יבמות יז, ב). — 26—27. ויוסיפו עוד, שנים עמהם כדי שיהיו חמשה. — 27. לפרסומי מילתא, דחלוצה היא ולא לינסבא לכהן, אי גמי

חילופי גירסאות ומראי מקומות

9. להיות היבמה, כן הוא הלשון גם בסה"מ מ"ע ריז, ומשמע שעיקר המצוה עליה היא, אכן בהלכות יבום א, ב, הלשון: לא רצה לייבם... הרי זה חולץ לה. ועיין בסוף מצוה זו שגם רבנו כתב שמצוה זו נוהגת בזכרים, ולא הזכיר נקבות. — נעלו, נעלו מעל רגלו. — 10. דברים כה, ט. — 19. שם כה, ה. יבמות יז, ב. — מן, בפנים: מי.

משוחררים מנין וכו' משמע דאין משוחרר ודאי דאינו בכלל הברכה ועיין מ"ש לקמן בזה. ודוק:

תוס' ד"ה חד אמר מעלין וכו'. וא"ת ואמאי וכו'. נראה דעיקר קושייתם מנשיאת כפים שהוא פלוגתא דאמוראי אבל תרומה הוא פלוגתא דתנאי ליכא לאקשוויי די"ל דמתני' דהתם אתי' כתנא דאין מעלין וכן צ"ל למאי שתירצו שהוא בכלל עבודה והיינו כדאיתא בפסחים דף ע"ב דאכילת תרומה ה"ל עבודה ולפמ"ש לעיל דאכילת תרומה וחילוק גרנות תרי פלוגתא נינהו כמ"ש להרמב"ם ז"ל ואיך שייך בחילוק גרנות עבודה וע"כ צ"ל כנ"ל. מיהו קשה דלמה לא חשיב חילוק מתנות כדלקמן. ואפשר כיון דאינו בכל מקום אלא בכרכין לא תני אלא מילתא דפסיקא. אך דא"כ המ"ל גם בנשיאת כפים דאינו אלא במקום שיש בו ב"ד. תו קשה אמאי לא חשיב חילוק מעשר ולא שייכי שני התירוצים של תו' ומשמע לקמן דף כ"ו דמעלין ועיין לקמן. ולפמ"ש התוס' דלמ"ד קנסא לעניים היינו לעניי ישראל לא קשה מידי. וק"ל. ועמ"ש לקמן דף כ"ה לענין ס"ת:

תוס' ד"ה שאני הכא וכו'. עיין במהרש"א שכתב דגם רש"י ז"ל ס"ל דלפי הס"ד הוא משום דלא מצאו כתבם. ונלפענ"ד דגם לפירוש ר"ת צריך לפרש הכי דלמסקנא ריע חזקתיי' משום שנקראים על שם ברזילי והמקשה הוא סבר שלא העלם משום שלא מצאו כתבם כפשטי' דקרא לכך מקשה דאתי לאסקיניהו דשמא ישכח שלא מצאו כתבם. והוא דנלענ"ד דהך ריעותא שלא מצאו כתבם תליא בפלוגתא דרבי ורשב"ג בב"ב דף ק"ע בבא לידון בשטר וחזקה דרבי ס"ל נידון בשטר ומסיק בלברר קמפלגי דאף דבחזקה לברר סגי אפ"ה כיון שטען שיש לו שטר צריך לברר וזהו דקאמר הכא אלה בקשו כתבם וגו' משמע שאמרו שיש להם כתב יחוס ולא נמצאו. אבל לרשב"ג דס"ל א"צ לברר (ועיין בח"מ רס"י ע"ה) א"כ כיון דמעלין מנשיאת כפים ליוחסין מה ריעותא בזה שלא מצאו כתבם. ולכאורה קשה מזה לשיטת ר"ת שם דס"ל דאפילו רבי לא אמר אלא לברר לכתחלה ע"ש בתוס'. ותו דמשמע לקמן בברייתא דף כ"ה דרשב"ג ס"ל מעלין מנשיאת כפים ליוחסין כדקאמר רשב"ג אומר אף אלכסנדר' וכו'. ולמ"ד מעלין מנשיאת כפים ליוחסין מפרש ברייתא זו ליוחסין ולדידיה דס"ל אין צריך לברר תקשי דאתי לאסקיניהו. וצ"ל לפי המסקנא דבאמת ריע חזקתיי' משום דנקראים על שם ברזילי. ונלענ"ד דיש לומר דרש"י ור"ת ז"ל לשיטתיי' אזלי דצריך להבין מה שייכות ריעותא בזה שנקראים על שם ברזילי לחשש חללות. וכי בשביל זה אבדו יחוס אבותיהם ונראה דלפמ"ש לעיל דעיקר חשש העלאה מתרומה ליוחסין הוא משום חשש עבודת וכדאיתא בסוף פרקין וכמו שיבואר עוד בס"ד. א"כ יש לומר

ותו קשה לי דקאמר הכא משום עשה ולא קאמר משום ברכה לבטלה דאיכא לא תעשה דחמיר טפי מיניה. והמ"א כתב שם דבאמת הפירוש הוא משום ברכה לבטלה. והוא תמוה דהא קאמר בהדיא איסור עשה וברכה לבטלה הוי לא תעשה לא משום לא תשא. ותו קשה על דברי ר"י דקאמר משום ברכה לבטלה לפי דעת רמ"א שהיה עם כהנים אחרים א"כ הא כבר נתקשה בזה המבי"ט בתשובתו סימן ק"פ הא דנוהגין כל הכהנים לברך ואין אחד מברך לכולן. כדק"ל עשרה שעושין מצוה אחת אחד מברך לכולן ותירץ מפני הטירוף ע"ש. עכ"פ למה היה צריך לעבור משום ברכה לבטלה היה לו לצוות לכהן אחד להוציאו בכרכתו. אמנם אלולי דברי רמ"א ז"ל היה נראה לענ"ד להיפך דס"ל להר"י דמ"ש כאן איסור עשה הוא דוקא עם כהנים אחרים והוא דנלענ"ד פשוט דכמו דאיכא עשה לכהנים לברך את ישראל. ה"נ איכא מצות עשה לישראל להתברך מן הכהנים. וכן מציינו בכל מקום אע"ג דבתורה אינו מפורש הצווי אלא על העושה. המצוה על שניהם כגון ביבם יבמה יבא עליה והמצות עשה גם עליה. תדע דהא קאמר ביבמות דף כ' דרוחה לא תעשה ואיך היא עוברת על הל"ת אם אין המצוה עלי' כמ"ש תוספות בגיטין דף מ"א. שוב מצאתי מפורש בספר חרדים שכתב כן שהעשה נמי על ישראל להתברך. ואיתא בסוטה אמור להם כאדם האומר לחבירו פנים כנגד פנים א"כ זר העולה בין הכהנים לדוכן אינו מתברך מן הכהני' ודוקא עם כהנים אחרים מיירי הכא ובאמת ליכא משו' ברכה לבטלה דאפשר בזמן הש"ס אחד מברך לכולן אלא משום מניעת מצות עשה דאינו מתברך מן הכהנים פנים כנגד פנים^ל. ולפ"ז יש לתרץ דברי התוספות בשבת דכוונתם דמיירי באמת עם כהנים אחרים דאיכא עשה אלא דכיון דהוא שב ואל תעשה דאינו מתברך שפיר קאמר ר' יוסי דהי' שומע לדברי חביריו. וכן משמע לשון עלה לדוכן הייתי עולה משמע דהאיסור הוא מחמת עליה לדוכן שאינו מתברך פנים כנגד פנים. ולא ידע ר"י כשהוא לבדו דליכא מניעת העשה שיתברך מפי הכהנים מה איסור יש אם לא משום ברכה לבטלה דאז צריך שיברך בעצמו. ואפשר דמשמע ליה לר"י קצת שם דמיירי נמי כשהוא לבדו לכך כתבו דלא ידע ר"י וכו':

ונלענ"ד דבזה מתורץ קושיות תוס' ד"ה או דילמא וכו'. דהוי לי' למימר אפילו למ"ד אין מעלין ה"מ תרומה דחולקין לעבד וכו' דאין עבד נושא את כפיו עכ"פ. ולפמ"ש דעיקר איסור עשה היא משום שאינו מתברך ועבדים אינם בכלל ברכה. אפילו לדעת המ"א שם סעיף קטן ל"ז שחולק על הב"ח דס"ל דאין הנשים בכלל הברכה מ"מ עבדים בודאי אינם בכלל ברכה כדקתני בברייתא דסוטה נשים ועבדי'

הגהות ברוך טעם: (א) נ.ב. בשו"ת מהרי"ט סי' קמ"ט מבואר דליכא אלא עשה.

(ב) נ.ב. יעוין סוטה דף ל"ט דמן הצדקה נמי יוצאת וכן פסקינן שם. ויותר נכון כיון דבאמת למצוה מן המוכרח נכון לעמוד פנים נגדו והיכא דאניסא יוצאת אף בלאחוריהם, ומחמת שר' יוסי לא רצה לעבור על דברי חבירו הי' כאנוס בדבר וכיטל עמידת פנים כנגד פנים, ונכון בזה פירוש המג"א שהי' רק עולה ולא נשא כפיו, ויעוין אור"ח סי' קכ"ח בט"ז ס"ק כ', ויעוין סוטה דף ל"ח ברש"י ד"ה ולא אנסו.

סימן סב

ב"ה יום ו' י"ג טבת תרי"ד לפ"ק נאוהרדק.

נשאלתי ביבמה שהיתה כבר נשואה לבעל ראשון, ויש לה בנים מבעלה הראשון שמת כשהיה זקן, ואח"כ נשאת לשני ומת בלא בנים ויש לו אחין, ומבקשת מהיבם שיחלוץ לה והיבם אינו רוצה בשום אופן כלל, והאשה בוכה על ימי נעוריה אם כופין אותו לחלוץ או לא, והיו גאוני הדור נ"ע מדיינים בזה ונשאלתי לחוות דעתי בזה.

ענף א

[א] תשובה בעז"ה. גרסינן בכתובות (דף ס"ד ע"א) אמר רב טובי אמר שמואל כותבין אגרת מרד על ארוסה ואין כותבין על שומרת יבם כו', מאי שנא שומרת יבם דלא דאמרינן לה זיל לא מפקדת ארוסה נמי לימא לה זיל לא מפקדת, אלא בבאה מחמת טענה דאמרה בעינא חוטרא לידא כו' ה"נ שומרת יבם בבאה מחמת טענה כו'. וקשה לי דלמה לי באה מחמת טענה, הא כיון דקיי"ל בכתובות (פ"ו ע"ב) וחולין (קל"ב ע"ב) דעל מצות עשה מכין אותו עד שתצא נפשו, א"כ ה"ה במצות עשה דיבום דמ"ש משאר מצות עשה. ועוד דהא בריש יבמות [ד, א] רוצה למילף דעשה דיבום דוחה לל"ת מן הא דציצית בכלאים, ולא מחלקינן דשאני מצות ציצית דכופים ע"ז משא"כ מצות עשה דיבום דאין כופים ע"ז. ואך אין אנו צריכים לזה הראיה, דהא מן הסברא ג"כ מ"ש מצות יבום מן שארי מצות עשה, א"כ תקשה אמאי אין כופין את היבם לקיים מצוה זו. אך לפמש"כ התוס' [כתובות ס"ד שם] שם בד"ה תבע לחלוץ כו', דדוקא מרד אין כותבין אבל לכפות כופין אף בלא באה מחמת טענה, ניחא קושייתי הנ"ל. וי"ל דזהו באמת כוונת התוס' דלכך כופים אף בלא באה מחמת טענה, אך לכתוב מרד אין כותבין. אבל לפי תי

ב' של התוס' שם דמשמע דס"ל דכיון דאין כותבין מרד דה"ה דאין כופין, קשה כנ"ל.

[ב] וכמו כן יש להקשות בהא דאיתא שם בהך סוגיא הנ"ל תבע לחלוץ נזקקין לו תבע ליבם אין נזקקים לו כו' דאמר כיון דאגידא ביה לא יהבו ליה אחריתי כו', דמשמע דלולי זה לא היינו כופין. וקשה דהא מחויבת להחליץ משום מצוה. אך בזה יש לומר משום דהא הכפות תמרים בתוס' יוהכ"פ [יומא פו, א] על סוגיא דגדולה תשובה שדוחה ל"ת שבתורה כו' [ד"ה אמר ר"י], כתב שם דמצות יבום אינה רק על האיש ולא על האשה. א"כ י"ל דלכך אין כופין אותה להחליץ, משום דעל האשה ליכא המצוה.

אך נלענ"ד להוכיח דגם האשה מצוית ע"ז^א מן הא שכתבו התוס' ביבמות (דף ה' ע"א) בד"ה ואכתי איצטריך (קרא) [סד"א] כו', דהקשו על הא דאמרו אלמנה לכה"ג דלא מתיבמת משום דאין עשה דוחה ל"ת ועשה, ומקשים דהא הוי לאו ועשה שאין שוה בכל כו', וכן כתבו בב"מ (דף ל' ע"א), וקשה הא דוקא בעשה השוה בכל אמרו דדוחה לעשה שאין שוה בכל כמו בעשה דמצורע דנוהגת באנשים ונשים, משא"כ עשה שאינו שוה בכל ודאי דאין דוחה לעשה שאינו שוה בכל, דמאי אולמא האי עשה מהאי עשה. א"כ אי נימא דהאשה אינה מצווה על עשה דיבום רק היבם נצטוה ע"ז, א"כ אז גם עשה דיבום הוי עשה שאינו שוה בכל, לכן הדין נותן דעשה דיבום אינו דוחה לעשה שאינה שוה בכל, א"כ קשה דמאי הקשו התוס'. (ויעויין ביבמות (דף ה' ע"ב) בתוס' ד"ה טעמא דכתב רחמנא כו', דכתבו דלא לידיחי עשה דציצית לאו דכלאים שאין שוה בכל שאינו בנשים כו'). ובע"כ מוכח דהתוס' ס"ל דגם האשה נצטוה על מצות עשה דיבום, והוי שפיר מצות יבום עשה השוה בכל ולכן הקשו התוס' הנ"ל שפיר. א"כ מוכח מזה דאף האשה נצטוה על מצות עשה דיבום. וכן ראיתי בהפלאה כתובות (דף כ"ד ע"ב ברש"י [ד"ה דאיסור])

1. וכ"כ רבינו בבאר יצחק חלק יו"ד סי' יט בהג"ה ובחלק אה"ע סי' ג ענף ב בהגה.

שכתב בקצרה דהיבמה מצוית על מ"ע דיבום

ע"ש.

[ג] אך יש לומר בזה, דהא לכאורה קשה לפמ"ש"כ הכפות תמרים הנ"ל דהאשה אינה מצווה על עשה דיבום דוחה לל"ת, דהא כתבו חייבי לאוין דעשה דיבום דוחה לל"ת, דהא כתבו התוס' בב"ב (דף י"ג ע"א [ד"ה כופיין]) גבי לישא בת חורין אינו יכול, דלא אתי עשה דפרו ורבו לדחות ל"ת דלא יהיה קדש משום דהא האשה לא נצטווה ע"ז יעו"ש. א"כ קשה דאיך מצי אתי עשה דיבום לדחות ל"ת, דהא איהי נצטווה על הל"ת, ועל העשה דיבום לא נצטווה. ובע"כ מוכרחים אנו לחלק דשאני עשה דפרו ורבו דיכול האיש לקיים העשה בלתי האשה הזאת דנושאה עכשיו, דאף אם ישא אחרת ג"כ יקיים העשה דפרו ורבו, לכן שפיר כתבו התוס' בב"ב דבכה"ג אינו דוחה העשה לל"ת. משא"כ העשה דיבום דאינו יכול היבם לקיים הך מצוה רק ע"י האשה השומרת יבם, לכן בכה"ג מצי אתי עשה לדחות לל"ת, והוי הל"ת כאלו אינה עד שגם האשה אינה עוברת עליו, אף דאיהי לא נצטווה על עשה דיבום. ומה"ט גם בהא דכתובות (דף מ' ע"א) דפריך הגמ' גבי אונס ניתי עשה ודחי ל"ת, הא התם נמי אינו יכול לקיים העשה דלו תהיה רק באותה אשה. רק הגמ' משני התם דאי אמרה לא בעינא מי איתא לעשה כלל אף עליו ע"כ שאני התם.

ואף דביבמות (דף כ' ע"ב) איתא דביאת כה"ג באלמנה פוטרת צרתה, וכן גם היכא דצרה מותרת לגמרי הדין בבעל יבמתו האסורה פוטרת צרתה כמש"כ הרמב"ם (פ"ו הל' יבום הלכה י') ואה"ע (סי' קע"ד סעיף א'), וג"כ הטעם משום עשה דוחה לל"ת, וא"כ נימא בזה דיכול לקיים ע"י צרתה ובכה"ג לא דחי כמו הא דב"ב הנ"ל. עכ"ז יש לחלק דשאני התם דעכ"פ אין יכול היבם לקיים המצוה רק ע"י שומרת יבם או היא או צרתה, אבל בלתי שם של היבמה אינו יכול לקיים המצוה, כגון אם ליכא רק יבמה אחת

דליכא צרה, דאז ודאי דאינו יכול לקיים העשה זולתה ודוחה כה"ג כנ"ל, וגם הא בלתי היבמה אין עליו שום חיוב מצוה כלל והיא הגורמת לחייבו במצות יבום, ולכן שפיר י"ל דדוחה ל"ת אף דהיא אינה מצווה על מצות יבום. משא"כ בפרו ורבו דאינה זקוקה למצוה זו שום אשה בפרט, וגם הא האשה אינה הגורמת כי יתחייב במצוה זו, בזה אין העשה דפרו ורבו דוחה לל"ת, כיון דהמצוה דפרו ורבו לא עליה רמיא. ויש להאריך עפ"ז בכתובות (דף מ' ע"א) ובת"י שם בד"ה אי אמרה לא בעינא כו'. והקצה"ח (בסי' צ"ז ס"ק א') הקשה כקושיית התוס' ישנים דכתובות הנ"ל. ובאמת כבר הקדימו הת"י ואכמ"ל. וכן נראה מן החינוך [מצוה תקצח] דס"ל דמ"ע דיבום וחליצה הוא רק בזכרים ע"ש. וסייעתא ממנו להכפות תמרים.

[ד] ולפ"ז י"ל דמה"ט מקרי עשה דיבום עשה השוה בכל מצד האשה, משום דהא היבם אינו יכול לקיים המצוה דיבום בלתי היבמה, לכן מקרי שפיר עשה השוה בכל, משום דהא אינו יכול לקיים המצוה רק ע"י היבמה, משא"כ איסור עשה דאלמנה לכה"ג הוי עשה שאינו שוה בכל, משום דהא אינו נוהג רק בכהנים. אבל לעולם י"ל דאשה אינה מצווה על עשה דיבום וכמש"כ הכפות תמרים הנ"ל. וכן מוכח מהך סוגיא דכתובות הנ"ל דאמרו שם מאי שנא שומרת יבם דלא דאמרינן לה זיל לא מפקדת, וקשה נהי דלא נצטווה על פרו ורבו עכ"ז הא איהי מצווה על עשה דחליצה ויבום, ובע"כ מוכח דלא נצטווה האשה ע"ז. וכן מוכח מן הא דאיתא שם גבי תבע לחלוץ דאין נזקקים לו רק משום עיגון של היבם וכמבואר בש"ע (סי' קס"ה סעיף ג' וב"ש שם ס"ק ט') שכתב שם דאם האשה אינה רוצה בחליצה הרשות בידה, אלמא דאיהי אינה מצווה על החליצה. (ועיין בספר איי הים ליומא (דף פ"ו ע"א [אות עה]) במאמר גדולה תשובה כו', שמפלפל בדברי הכפות תמרים הזה וקצרת'י).